

Маргарита ПЕШЕВСКА

УДК: 94(510)"19"

КИНА ОД ПОЧЕТОКОТ ДО 70-ТИТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК***Кратка содржина***

Народна Република Кина игра голема улога во современиот свет. Нејзината историја во XX век е полна со крвави настани во борба за отстранување на странското влијание. Исто така внатре во Кина се воделе долги војни кои однесле голем број на жртви. Во овој период се истакнале повеќе личности кои оставиле белег во современата историја на НР Кина. НР Кина во текот на овој период извршила безброј реформи кои се одразиле на економската ситуација внатре во земјата особено ова било карактеристично во периодот по Втората светска војна. Во исто време Кина води активна надворешна политика за пробив во надворешниот свет.

Клучни зборови: НР КИНА, ГРАЃАНСКА ВОЈНА, МАО ЦЕДУНГ, СУН ЈАТСЕН, КУОМИНТАНГ

Повеќемиллионска Кина е значаен фактор современите меѓународни односи. Таа се наметнува во светската историја и денес таа е трета по големина држава во светот. Со своите 1.3 милјарда жители успева да игра значајна улога во светот. При преминот од XIX во XX век во Кина беше извршена општо национална револуција која подоцна прерасна во социјалистичка со која ќе се создаде Народна Република Кина.

Кинеската револуција е долг процес на општествена преобразба кој почнува како буржоаско- демократска револуција во 1911 година, па продолжува со Првата граѓанска војна од 1924-1927 година, па Втората граѓанска војна од 1927-1937 година и Третата граѓанска војна 1946 до 1949 година. Буржоаско-демократската револуција била подготвена од Народната партија (Куоминтанг) основана во 1912 година и била на чело со Сун Јатсен кој успеал да го преобрази движењето во политичка и воена сила. Куоминтангот бил насочен во борба против привилегиите кои ги имале странците во Кина, а тие ги добиле како резултат на отстапките кои им ги давал царот кој бил претставник на Манџу династијата.

Немирите почнале во областа Вухан на 10 октомври 1911 година против привилегиите кои ги добиле странците на железниците. Царот Пу Ји кој е последен кинески владетел од Манџу династијата абдицирал, а Кина била прогласена за република на чело со Сун Јатсен.

Но, владата на Сун Јатсен не била прифатена од странските држави, па Сун Јатсен плашејќи се од избувнување на граѓанска војна во феудално расцепканата Кина се откажал од претседателска функција и власта ја препуштил на Јуан Шикај кој бил подржуван од странците, а бил премиер во царската влада. Новиот претседател продолжил со давање на привилегии на странските држави, а внатре спроведувал терор над противниците. Така во ноември 1913 година била забранета Куоминтаншката партија.

Во текот на Првата светска војна Кина останала неутрална. Тоа и овозможило да ја развие индустријата и да го зајакне стопанството. Но, Шикај продолжил со својата ненародна политика, со што се повеќе се зголемувало незадоволството кај масите поради влијанието на странците. Под раководство на Сун Јатсен, во Јужниот дел на Кина во Кантон е создадена Федерација на независни покраини на Југот.

Незадоволството во Кина против странците знатно се зголемило поради одлуката на Версајската мировна конференција на Јапонија да и се пренесат сите права кои ги имала Германија во Кина пред војната. На ова Кинезите одговориле со демонстрации во Пекинг на 4 мај 1919 година кои подоцна се прошириле во поголем дел на Кина. Тоа е движењето „4-ти мај“. Под притисок на масите кинеската влада не го потпишала Версајскиот мировен договор.¹

На 1 јули 1921 година била формирана Комунистичката партија на Кина на таен конгрес во Шангај во присуство на 12 делегати. Меѓу делегатите кои присуствувале на основачкиот состанок во Шангај учествувал Мао Цедунг.²

Во 1923 година биле воспоставени врски меѓу Куоминтангот и Комунистичката партија и бил создаден заеднички Народен фронт кој требало да се бори против феудалната реакција.

Обединетиот Народен фронт во 1924 година ја почнал Првата граѓанска војна која траела до 1927 година. Во почетните операции фронт во 1924 фронтот имал успех било заземена областа Квантунг и во 1926 влегле во Вухан и Нанкинг. Революционерната влада од Кантон преминала во Вухан. Во 1927 година бил заземен Шангај.

¹ Маргарита Пешевска, Светот во транзиција. Скопје 2002, 54.

² Роден е во 1893 година во областа Хунан. Завршил учителска школа. Учествовал во Куоминтаншката војска. Тој своите идеи за победа на револуцијата ги насочувал кон селаните. Оценил дека Кина како земја во која преовладува селско население има малку работничка класа и дека револуцијата ќе успее ако биде прифатена од населението од селото. Тој се борел за социјалистичка револуција и во тоа успева во 1949 година кога е создадена НР Кина.

После смртта на Сун Јатсен во редовите на Народниот фронт се јавиле спротивности. На чело на Куоминтангот дошол Чанг Кајшек³ кој се плашел од влијанието на комунистите, а со помош на странските држави почнал да дејствува против нив. Тој од Куоминтангот го одвоил десното крило и на 18 април 1927 година во Нанкинг формирал влада. Предходно на 12 април донесол одлука за прогон на водачите на комунистите. Во Вухан постоела влада на левото крило на Куоминтангот и КПК.

Во 1927 година почнала Втората граѓанска војна под раководство на Чу Де кој бил водач на левото крило на Куоминтангот. Во меѓувреме под раководство на Мао Цедунг било организирано „востанието на есенската жетва“ кое доживеало неуспех. Мао Цедунг успеал да се соедини со левото крило на Куоминтангот па намерата на Чанг Кајшек да ја уништи револуционерната армија не успеале. Во ноември 1931 година во Јуичин била формирана работничка-селска влада на чело со Мао Цедунг.

Чанг Кајшек со цел да ја уништи Кинеската народна армија презел неколку офанзиви, во кои имал голем успех. Кинеската народна армија направила грешка што прифатила фронтален начин на војување, за што не била доволно спремна, па ниту располагала со доволно оружје да се спротивстави на појаката армија на Чанг Кајшек. Постоела опасност таа да биде уништена. Со цел да се спаси Кинеската народна армија во октомври 1934 година бил преземен т.н. „Долг марш“ со кој требало да се префрлат борците од југот кон северозападните области. Долгиот марш завршил во октомври 1935 година кога десеткованата Кинеска народна армија стигала во провинциите Шенси и Шанси.

Кина во овој период била нападната и од Јапонија, која во 1931 година со војски навлегла во Манџурија. Таму формирала марионетска држава-Манџуко на чело со последниот кинески цар Пу Ји. Во 1932 годна нападнала на Шангај, но не го зазела. Во 1935 година направиле втор обид за негово заземање кој завршил со успех. Во 1933 година јапонските војски ја зазеле провинцијата Јехол. Во 1937 година Јапонија повторна нападнала на Кина и успеала да ги заземе Нанкинг, Пекинг и Тјенџин. Ова ги натерало двете

³ Роден е 1887 година. Во 1911 година се вклучил во револуцијата. Во 1923 година станал началник во штабот на Сун Јатсен. По неговата смрт станал главен командант на Куоминтаншката армија и го заменил Сун Јатсен во Куоминтангот. Тој формира влада во Нанкинг и останал на чело на оваа влада се до победата на Мао Цедунг. Тогаш со дел од војската преминал на Тајван каде во 1950 година бил избран за претседател на Република Кина (Тајван). Таму и умира во 1975 година.

спротивставени страни во Кина да ја прекинат граѓанската војна и да склучат договор против Јапонија.

Во текот на Втората светска војна, во Кина против Јапонците воделе борби војските на КПК и Куоминтнгот. Западните сојузници членки на Антихитлеровската коалиција ја подржувале војската на Куоминтангот на чело со Чанг Кајшек и нејзе и праќале помош. Ситуацијата околу снабдувањето на војската на Куоминтангот се усложнила по јапонското заземање на Бурма и прекинувањето на т.н. Бурмански пат. Бидејќи помошта која била испраќана по воздушен пат била недоволна, Чанг Кајшек со цел да ги натера сојузниците да ја зголема помошта покажал заинтересираност за склучување на примирје со Јапонија. Се смета дека во текот на војната Чанг Кајшек од САД добил помош во износ од 1.5 милјарда долари. Но во оваа сума не било пресметано оружјето, прехранбените артикли и други потреби кои ги имала Куоминтаншката армија.

Пред крајот на војната, а особено по влегувањето на СССР во војна со Јапонија на 8 август 1945 година, кај војската на Мао Цедунг се јавиле поголеми апетити за проширување на териториите кои би биле под нејзино влијание. Особено Мао Цедунг бил заинтересиран за селските области и не влегувал во големите градови. Ова го искористил Чанг Кајшек за заposedнување на областите, кои пред тоа ги држеле Јапонците, а пред сè големите индустриски градови.

Во август 1945 година Чанг Кајшек склучил договор со СССР според кој договор советските трупи требало да се повлечат од Кина за деведесет дена и таа територија да ја заземе Куоминтангот. Но, договорот не се остварил, бидејќи Куоминтаншката армија не можела да се пробие во Североисточна Кина зошто главните комуникации ги држеле војските на Мао.

Кина од Втората светска војна излегла поделена на два дела. Од една страна се наоѓале силите на Чанг Кајшек, а од друга страна КП на Кина на чело со Мао Цедунг.

Со цел да се реши прашањето меѓу КП на Кина и Куоминтнгот по инсистирање на големите сили требало да се создаде коалициона влада. За таа цел дошло до состанок меѓу Чанг Кајшек и Мао Цедунг. Мао Цедунг бил заинтересиран за реформи и барал во владата да влезат претставници и на други партии. Тој се сложил Чанг Кајшек да има водечка улога во новата влада.

Овие преговори Чанг Кајшек ги искористил за прегрупирање на војската и во летото 1946 година бил спремен за почеток на офанзива

против Мао Цедунг. Тоа е Третата граѓанска војна која траела до 1949 година. Во почетокот на војната Чанг Кајшек имал голем успех настапувајќи на широк фронт успеал да заземе поголема територија која пред тоа ја држела Народно-ослободителната војска на чело со Мао Цедунг. Но, силите на Мао постојано се повлекувале без да стапат во фронтална борба. Тој се определил за борби преку саботажи и диверзии, спречувајќи ги конвоите да пристигнат на територијата која била контролирана од Куоминтангот. Со тоа успеал да ги натера да се развлечат противничките војски кои се повеќе се истоштувале од ваквиот начин на војување. Но во почетокот на 1947 година силите на Чанг Кајшек окупирале 165 поголеми и помали градови. Напредувањето траело до срединта на 1947 година кога била постигната рамнотежа на силите. Во овие борби загинале 600.000 куоминтаншки војници, голем број биле заробени, а голем број преминале на страната на Народно-ослободителното движење. Народно-ослободителната војска почнала да ја презема иницијативата и преминала во офанзива. Војниците на Чанг Кајшек почнале да се повлекуваат. Во текот на борбите кои се одвивале во 1948 година, Куоминтаншката армија имала големи загуби при заземањето на Мугден во Манџурија. Мао водел успешни борби за пробивање кон областа Сечуан каде се наоѓал штабот на Чанг Кајшек. Од борба биле исфлени 55 дивизии на Чанг Кајшек. Но, САД постојано испраќал помош за неговата армија.

Мао Цедунг со цел да придобие на своја страна поголем дел од народот го истакнал аграрното прашање, со кое требало да се одземи целата земја на големопоседниците и да се даде на сиромашните селани. Мао знаел во една земјоделска земја како Кина ова ќе предизвика воодушевување кај масите и нивно приклучување кон Народно-ослободителната армија. Исто така почнало да се јавува недоверба кај војниците кои се бореле на страната на Чанг Кајшек. Голем број војници преминавале на страна на Мао Цедунг.

Наоѓајќи се во тешка ситуација на војнички план, Чанг Кајшек почнал игра со преговарање. Во почетокот на преговорите нудел мирљубиво решение на проблемот. На 12 јануари 1949 годин поднесол оставка од член на владата во корист на Ли Цунгјен. И покрај овие измени Мао барал „револуцијата да се изведе до крај“. На 15 јануари 1949 година во нивни раце паднал големиот индустриски град Тјенџин. Куоминтаншката армија била пред распаѓање бидејќи голем број војници се предавале. На 3 февруари 1949 година Народно-ослободителната војска влегла во Пекинг. Пред тоа,

со артилериски напади бил уништен дел од градот, особено до земја било срамнето седиштето на тајната полиција. Овој чин од странските известувачи подоцна бил наречен „напад на варварските орди“. На 25 март 1949 година Мао Цедунг влегол во Пекинг.

Владата на Ли Цунгјен побарала преговори кои почнале на 1 април 1949 година. Овие преговори претрпеле неуспех и биле прекинати на 20 април истата година. Чанг Кајшек повторно се вратил на власт и предложил амбициозен план за војничка пресметка со Народно-ослободителната армија.

Борбите продолжиле до 1 октомври 1949 година кога Мао Цедунг свечано влегол во Пекинг и пред насобраната маса на плоштадот „Тјенанмен“ („Врата на небескиот мир“) изјавил дека „Централната власт на Народна Република Кина е единствена законска влада која има право да го претставува кинескиот народ. Таа влада е подготвена да воспостави дипломатски односи со секоја влада која би ги почитувала принципите на рамноправност и реципрочни интереси и меѓусебно почитување на суверенитетот“.⁴

Чанг Кајшек бил победен и морал да ја напушти Кина и отишол на островот Тајван (Формоза) каде бил заштитиуван од САД со воздушна и атомска одбрана.

СССР ја признал новата влада во Кина како меѓународен субјект. На 21 јануари почнале преговори меѓу НР Кина и СССР кои завршиле со потпишувањето на Договор за пријателство и взаемна помош во траење од триесет години.

САД ја признале владата во Тајван, која цели дваесет години била присутна во ООН. НР Кина тешко го пробивала патот кон меѓународно признавање зошто Тајван бил признат како единствен легитимен претставник на Кинезите во ООН.

Владата на НР Кина била заинтересирана за враќање на Тибет. Во 1911 година биле повлечени кинеските војски. Во 1950 година Народно-ослободителната армија влегла во Тибет. Против неа почнале бунтови на ламистичките свештеници на чело со Далај Лама. Борбите траеле до 1959 година кога Далај Лама избегал во Индија заедно со неговите најблиски соработници.

На денот кога била прогласена НР Кина била усвоена програмата со која се конституирала новата власт. Со неа биле укинати привилегиите на странските држави во Кина, бил конфискуван бирократскиот капитал, полуфеудалниот и феудалниот земјишен систем бил претворен во селско

⁴ М.Пешевска, Меѓународните односи по Втората светска војна. Скопје 1999, 62.

земјопоседништво, било дадено акцент на развивањето на народното стопанство, општествена и кооперативна сопственост, приватната сопственост на работниците, селаните и ситната буржоазија. Со ова требало да се создаде сојуз меѓу работниците, селаните, националната и ситната буржоазија. Во 1954 година бил донесен Устав на НР Кина.

НР Кина почнала веднаш да врши национализација на крупните индустриски претпријатија и до 1952 година биле национализирани 80% од тешката и 40% од лесната индустрија. До 1953 година била извршена и аграрна реформа со која била одземена земјата на големопоседниците и разделена на селаните. Според неа секое семејство добило по 0,8 хектари земја.

Во 50-тите години НР Кина водела надворешна политика на заштита на малите народи од колонијалните власти. Таа во Корејската војна застанала на страна на Северна Кореја. Во почетокот тоа било морална поддршка, за да во втората фаза од војната како помош на Северна Кореја, НР Кина испратила 500.000 војници. Помошта што НР Кина и ја давала на С. Кореја, го натерала американскиот генерал кој раководел со војските на ООН во Кореја, Даглас Макартур да побара од американскиот претседател Хари Труман да употреби атомска бомба. Во Женева во 1953 година бил одржана Конференција за Кореја на која учествувала НР Кина со делегатот Чоу Енлај, кој ја промовирал новата надворешна политика на НР Кина на попусливост, еластичност и мирљубива коезистенција кон азиските народи.

Една од фазите на внатрешен развој на НР Кине е политиката на „Сто цветови“, со која требало да се изврши процес на десталинизација. Според оваа политика усвоена на VIII Конгрес на КП на Кина одржан во 1956 година, се давало слобода на интелектуалците да отпочнат идејна борба против бирократијата, секташтвото и бирократизмот. Се давало можност за разни форми во развојот на уметноста, да се формираат школи кои слободно можеле да се натпреваруваат. Тоа довело да се критикува општеството, пред сè на ударот на критиката била колективизацијата, која предизвикала голем отпор во редовите на селаните. Се јавиле нови партии кои на удар го ставиле целиот државно-партиски апарат. Набрзо потоа завршила оваа политика, кога на удар на власта биле многу кинески интелектуалци.

Наредната фаза низ која поминува КП на Кина е т. н. „Голем скок напред“. Оваа програма била усвоена на Вториот пленум одржан во мај 1958 година. Според овој принцип требало да се заврши периодот на социјалистичка изградба и да се премине кон изградба на комунизам. Требало

да се развие тешка индустрија во мали печки за леење на челик во сите помали места. Со тоа требало да се скрати патот до комунизмот. Во оваа фаза била укината приватната сопственост во селото. Било предвидено да се создадат т.н. „народни комуни“. Се што поседувале селаните било одземано и сето тоа станало во сопственост на комуните. Селаните добивале храна, јаделе во заеднички кујни, спиеле во заеднички спални и работеле во заеднички работилници. Селаните се наградувале „секому според потребите“ т.е. подеднакво на сите. Овие мерки довеле до отпор кај селаните. Поради незаинтересираност за работа од страна на селаните опаднало земјоделското производство. Власта морала да го намали интензитетот за „премин кон комунизам“ и им дозволила приватна сопственост на селаните на куќа, покуќнина, малку живини и свињи.

Во 1960 година била напуштена политиката на „голем скок“. НР Кина тргнала кон нов пат и тоа политика на „прилагодување на националното стопанство“. Според неа била запрена изградбата на големи објекти на тешката индустрија и приоритет било дадено на земјоделството и лесната индустрија. Мао Цедунг поради неуспехот на „големиот скок“ се откажал од функцијата на претседател на Републиката, а ја задржал функцијата претседател на КП на Кина. На негово места за претседател бил назначен Лиу Шаоче.

НР Кина долго време водела битка за меѓународно признавање. На 2 октомври 1949 година СССР ја признал НР Кина. Бидејќи САД долго време не ја признавал и другите земји нивни сојузници одбивале да ја признаат. На 6 јануари 1950 година во Лондон било објавено дека Владата на Обединетото Кралство ја признава НР Кина, подоцна таа била призната од Швајцарија, Шведска, Индија, Индонезија, Индија, Финска, во 1951 од Норвешка и Пакистан, во 1954 од Холандија.

Поради сталните провокации кои САД и ги правеле на НР Кина од Тајван, таа во надворешната политика морала да се насочи кон малите држави кои биле под колонијално ропство и да ги штити национално-ослободителните движења.

Во таа насока се прокламираните „Пет принципи на мирољубива коегзистенција“ со кои НР Кина се залага: за заемно почитување на територијалниот интегритет и суверенитет, взаемно воздржување од агресија, немешање во внатрешните работи на државите, рамноправност и мирољубива коегзистенција. Овие „Пет принципи на мирољубива коегзистенција“ во целост биле прифатени на Конференцијата на 29 афро-азиските земји

одржана во Бандунг во 1955 година, но тие биле дополнети со уште пет принципи. Претставникот на НР Кина во Бандунг, Чоу Енлај иако ги обвинил САД за помош на Тајван сепак тој нагласил дека ќе се залага по мирен пат да се реши спорот.

Како резултат на оваа надворешна политика набрзо НР Кина ги решила споровите кои постоеле со соседите Бурма, Непал, Монголија, Пакистан и Авганистан. Но, граничниот судир со Индија не можела да го реши. Како резултат на тоа почнувајќи од 1954 година имало постојано гранични судири меѓу двете земји. Оваа ситуација ескалирала на 8 септември 1962 година кога кинески војски влегле на индиска територија, но во февруари идната година се повлекле.

Односите меѓу НР Кина и СССР по војната постојано се менувале. СССР прв ја признал НР Кина во 1950 година бил потпишан спомнатиот Договор и взаемна помош меѓу двете држави. Но, по смртта на Сталин и почетокот на процесот на десталинизација во СССР дошло до промени во односите меѓу двете земји. НР Кина се спротивставила на овој процес, а особено била против рефератот кој Н.С. Хрушчов го одржал против Култот на личноста спроведен од Сталин. Особено била против одлуката на XX-иот Конгрес за почеток на приближување со капиталистичките држави.

Противењето на НР Кина кон оваа насоченост на СССР можела да се примети на состанокот во Москва на комунистичките и работничките партии одржан во декември 1957 година. Но, кинеското раководство знаело дека не е економско јако да се оддели од т. н. „социјалистички лагер“ па затоа и понатаму јавно не истапувало и не го напуштило лагерот. Но, оценило дека за тоа и на НР Кина и треба јако стопанство и во таа насока се и потезите кои ги презело за „големиот скок напред“.

Несогласувања меѓу двете земји се јавиле и во однос на прашањето за избувнување на нова светска војна. СССР оценил дека евентуално нова светска војна би била разорна за човештвото и дека сосема ќе се уништи светската цивилизација и во таа војна ќе нема победени и победници. Затоа во 60-тите години ќе се залага за политика на мирољубива активна коегзистенција со капиталистичките држави. Настроти него НР Кина пред се Мао Цедунг сметал дека капиталистичкиот систем не може да се уништи без војна. Тој во тоа време ќе изјави „...ако дојде до најлошото и ако половина од човештвото загина, другата половина ќе остане додека империјализмот ќе биде збришан од лицето на земјата. Целиот свет ќе стане социјалистички,

а со текот на годините повторно земјата ќе има две милјарди и седумстотини милиони жители дури и повеќе..“⁵

Односите сосема ќе се заладат кога Хрушчов јавно ќе ја критикува НР Кина на XXII-иот Конгрес на КПСС одржан во октомври 1961 година. Оваа критика довела, претставниците на НР Кина на чело со Чу Енлај демонстративно го напуштат Конгресот и СССР.

Во наредната 1962 година политиката на НР Кина кон СССР се одвивала во критики околу помошта која СССР и ја дал на Индија во спорот со НР Кина и капитулантската улога која ја имал Хрушчов во ракетната криза во Куба. Откако НР Кина не добила помош од СССР за изработка на атомска бомба таа со сопствени сили успеала да изработи бомба и во 1964 година да изврши прва проба. Со тоа НР Кина се нашла во редот на нуклеарните сили.

Ова заладување на односите прераснало во т.н. „студена војна“ која била пропратено со гранични судири. Најголем судир бил на островот Џен Бао (Дамански) во 1969 година.

Во времето кога во СССР дошол Михаил Горбачов се нормализирале односите меѓу НР Кина и СССР. Имало повеќе средби на кинеско и советско раководство и биле потпишани повеќе билатерални договори со кои се покажала взаемната доверба на двете раководства.

Во средината на 60-ите години НР Кина ја почна „Големата пролетерска културна револуција“ Која беше резултат на судирот кој се појави во раководството на КП на Кина. Во овој период Мао Цедунг се повлече од функцијата претседател, а ја задржа функцијата претседател на Партијата. Новиот претседател Лиу Шаочи се поврзал со началникот на Генералштабот Ло Џоичинг. Оваа струја во Партијата се спротиставувала на гледиштата на Мао околу односите со СССР кој се залагал за заострување на односите. Тој успеал да ги наметне своите гледишта кај високите слоеви на Партијата, но гледиштата на Шаочи биле прифатени од пониските слоеви.⁶ Мао презел чекори за пресметка со оваа струја.

На XI-иот Пленум на ЦК на КП на Кина кој бил одржан во август 1966 година била донесена одлука за почеток на „Големата пролетерска културна револуција“. Со оваа револуција требала да е опфатена цела Кина. Пролетерска била затоа што требало да се нагласи класниот карактер, против оние што се одвоиле од народот и тргнале по патот на капитализам.

⁵ Свет после Другог светског рата. Т. II. Београд 1972,995.

⁶ Puniša Perovic, Pregled istorije međunarodnog radničkog pokreta. Knjiga prva. Beograd 1979, 295.

Културна била затоа зошто требало да се извршат промени во идејната сфера, а револуција зошто по револуционерен пат требале да се пресметаат со класниот непријател.⁷

За остварување на овие насоки била формирана група при ЦК на КП на Кина која добила широки овластувања. Мао ја повикал младината да се вклучи во борбата против елементите во Партијата кои тргнале по капиталистички пат. Од редовите на Партијата биле формирани одреди кои биле наречени „Црвена гарда“. Тие покрај другото фаќале одредени личности ги носеле по улиците и секој можел да ги малтретира и исмејува. Најмногу припадниците на „Црвената гарда“ имало меѓу студентите на Пекиншкиот универзитет. Тие ги обвиниле професорите дека ги форсираат студентите кои имале буржоаска ориентација. Се барало реформи во школството. Особено било потенцирано барањето за напоредно студирање и работење.⁸ На 18 август на плоштадот Тјенанмен тие организирале митинг на кој зеле учество 1,5 милион припадници на „Црвената гарда“. По митингот тие почнале да преземаат и конкретни акции и тоа: отстранување на неонските осветлувања по продавниците, кршење на порцеланот и кристалот, палење на книги, затворање и кршење на луксузните ресторани. Во текот на овие акции имало и голем број жртви како што се 170 луѓе меѓу кои и жени биле живи закопани во близина на Пекинг.

Во исто време биле формирани и Воени револуционерни комитетит во кои влегувале претставници на Армијата, на Партијата кои биле приврзеници на Мао и претставници на Црвената гарда. Во 1968 година од власт биле симнати Лиу Шаочи и Денг Сјаопинг и нивните блиски соработници биле обвинати дека се залагаат за тоа со фабриките и претпријатијата да управуваат само стручњаци.

На IX-иот конгрес на Партијата одржан во 1969 година било најавено дека „Културната револуција“ победи, и дека идеите на Мао биле прифатени. На Конгресот бил усвоен нов Статут и министерот за одбрана Лин Бјао кој послушно го следел Мао во текот на „Културната револуција“ бил назначен за наследник на Мао.⁹

„Културната револуција“ и нанесла штета и на надворешната политика на НР Кина. Во текот на револуцијата била запалена британската амбасада со што се заладиле односите со Велика Британија. Исто така Црвената

⁷ Васко Анастасов, Каде оди Кина. Скопје 1981,110.

⁸ Васко Анастасов, Оп.цит., 110/111.

⁹ Свет после Другог.....,1006,

гарда ја блокирала дејностите на другите амбасади. Блокадата на советската амбасада до крајна мерка ги заладила советско- кинеските односи.

Откако се мислело дека ситуацијата во НР Кина се смирува се јавил Лин Бјао кој почнал отворена борба против Мао. Тој се залагал да се создаде елита која ќе управува со државата. Оваа елита требала да биде создадена од високи воени кадри кои би ја контролирала работата на Народно-ослободителната армија. На Пленумот кој бил одржан во 1970 година Лин Бјао бил осуден за неговите идеи. Но, по Пленумот тој се обидел да изврши државен удар и да го убие Мао Цедунг. Откако бил открие тој морал да избега од земјата, но над НР Монголија се урнал неговиот авион.

(Рецензент: *проф. д-р Виолета Ачкоска*)

Margarita PEŠEVSKA

Apstrakt

People's Republic of China has a great role in the modern world. Its history in XX century was full of bloody events in the struggle for elimination of foreign influence. As weil as, in China were fighting long wars which claimed a lot of death-toll. In this period many persons were distinguished themselves and leaved their mark on the contemporary history of the PR China. PR China during this period had performed many reforms which were reflected on economic situation in the country especially this was typically in the period after the Second World War. At the same teme, China was in active foreign politics for breakout in the external world.

